

Asia: VN/23566/2021

Lausuntopyyntö mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Taustatiedot

Onko vastaaja:

Muu valtion viranomainen

Mihin hyvinvointialueeseen vastaaja kuuluu (mikäli vastaaja on kunta tai kuntayhtymä tai hyvinvointialue):

-

Vastaajatahon virallinen nimi:

Työterveyslaitos

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot:

Johtaja Eva Helaskosken ja pääjohtaja Antti Koivulan puolesta vastauksen kirjasi pääjohtajan sihteeri Leena Saarni, leena.saarni@ttl.fi, p. 0400683563

Viranomaisille: mahdollisen lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä:

-

1 Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteiset palvelut

1.1 Onko sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä palveluita koskevan pykälän (sosiaalihuoltolain 2 a §, terveydenhuoltolain 8 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustelet tarvittaessa kantasi:

Määritelmä on jätetty laajaksi ja työelämän tarpeita ei tässä huomioida. Terveystenhuollon palvelujärjestelmä ja työikäisten toisistaan irrallaan toteutetut palvelut tämän hallituksen esityksen perusteella johtaa edelleenkin työikäisten segmentöityihin palveluihin. Tämä tarkoittaa käytännössä

sitä, että työelämäsidoonaisuuden muuttuessa myös hoitosuhde katkeaa. Mielenterveys ja päihdeongelmaisten kohdalla työelämäsidoonaisuus saattaa vaihdella riippuen elämähallinnan tilanteesta.

2 Sosiaalihuollon palvelut

2.1 Onko yhteisösosiaalityötä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Yhteisösosiaalityö on erittäin tärkeää ja tätä tehdään työelämässä tukien työntekijöiden terveyttä. Työelämä sidonaisuus ja työelämän tarpeet puuttuvat esityksestä.

2.2 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Mielenterveyden edistämistä tapahtuu valtaosin työelämässä ja tämä on jätetty kokonaan pois. Monella tavalla työn sosiaalinen pääoma tukee myös mielenterveyden edistämistä.

2.3 Onko päihdetyön palveluna annettavan päiväkeskustoiminnan ja tilapäisen majoituksen pykälän (sosiaalihuoltolaki 24 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.4 Ovatko sosiaalipäivystyksen ja terveydenhuollon yhteistyötä koskevaan pykälään (sosiaalihuoltolain 29 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Työterveyshuollossa toteutetaan osana työterveyshuollon palveluja riippuen työterveyshuollon sopimuksen tasosta kriistityötä ja debriefing tyypistä työtä. Akuuttivaiheen jälkeen palveluita pyritään järjestämään yhdessä muun terveydenhuollon ja sosiaalihuollon kanssa. Lainsäädäntö ei selkiytä nykyistä käytäntöä.

2.5 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykososiaalisen tuen pykälän (sosiaalihuoltolaki 29 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Työterveyshuollossa toteutetaan osana työterveyshuollon palveluja riippuen työterveyshuollon sopimuksen tasosta kriistityötä ja debriefing tyyppistä työtä. Akuuttivaiheen jälkeen palveluita pyritään järjestämään yhdessä muun terveydenhuollon ja sosiaalihuollon kanssa. Lainsäädäntö ei selkiytä nykyistä käytäntöä.

2.6 Onko päihde- ja riippuvuustyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Päihteiden väärinkäyttäjii on myös työelämässä. Työelämän tarpeita ei tuoda riittäväällä tavalla esille. Hauras kohderyhmä, jossa yhteistyötä työterveyshuollon, kuntouttavien palveluiden, sosiaalihuollon, lastensuojelun jne. kanssa tehdään tiiviisti. Kun työelämä sidonnaisuus katoaa, niin tipahtaa palveluiden välille ja yleensä hoito katkeaa. Riippuen elämänhallinnan tunteesta, ei halua / osaa ohjautua seuraavalle hoitavalle taholle.

2.7 Onko mielenterveystyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Työelämä sidonnaisuus puuttuu kokonaan mielenterveystyön toteuttamisesta. Työelämän mielenterveysohjelmassa rakennetaan toimintamalleja työyhteisön ennakoiiviin toimiin, joka tukee myös yksittäistä työntekijää.

2.8 Ovatko omatyöntekijän pykälään (sosiaalihuoltolaki 42 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.9 Onko sosiaalihuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Työelämä sidonnaisuus ja tarpeet puuttuvat täysin. Työterveyshuollon rooli työntekijöiden työssä selviytymisen seurannan ja edistämisen sekä kuntoutukseen ohjaamisessa on asetukseen 708/2013 8§ kirjattu velvollisuus. Työterveyshuolto toimii tässä muun terveydenhuoltojärjestelmän ja työelämän yhdyspinnalla. Toimintamalli laaditaan yhteistoiminnassa työnantajan ja henkilöstön tai heidän edustajiensa kesken ja siitä tiedotetaan koko henkilöstölle yhteistoimintalain (334/2007) mukaisesti. Toimintamalli suositellaan sisällytettäväksi työterveyshuollon toimintasuunnitelmaan ja

työsuojelun toimintaohjelmaan työterveyshuoltolain (760/2004) mukaisesti. Sisällön päivittäminen kuuluu työnantajalle.

2.10 Puuttuuko sosiaalihuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

Kyllä

Perutelut kyllä vastaukselle:

Terveydenhuollon palvelujärjestelmä ja työikäisten toisistaan irrallaan toteutetut palvelut tämän hallituksen esityksen perusteella johtaa edelleenkin työikäisten segmentöityihin palveluihin. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että työelämäsidonaisuuden muuttuessa myös hoitosuhde katkeaa. Mielenterveys ja päihdeongelmaisten kohdalla työelämäsidonaisuus saattaa vaihdella riippuen elämänhallinnan tilanteesta. Työikäisten hoitoketjuja tulisi tarkastella yhtenä kokonaisuutena eikä pirstaloituneena terveydenhuollon- ja sosiaalitoimen irrallisina toimina, jolloin pystymme tukemaan työllisten sidonaisuutta työelämään.

3 Terveydenhuollon palvelut

3.1 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 20 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Työelämä sidonaisuus ja työelämässä tehtävä mielenterveystyö puuttuu kokoaan.

3.2 Onko mielenterveyspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 27 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Työtä voidaan tarkastella kuntouttavana, jolloin työn sosiaalinen pääoma tukee yksittäisen työntekijän psyykkisiä ja sosiaalisia voimavaroja huomioiden jäljelle jäänyt toiminta- ja työkyky. Työelämä tulee nähdä osana mielenhyvinvoinnin tukemista ja päihhteettömyyttä. Tämä vaatii palveluiden koordinoitua eri tahojen välillä saumattomasti siten, ettei yksittäinen työntekijä tipahda eri palvelujärjestelmien väliin, kuten työikäisillä saattaa tapahtua riippuen työelämäsidonaisuudesta. Tässä kohdassa eri palvelujärjestelminä tarkoitetaan hyvinvointialueiden palvelut mukaan lukien perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoito, työterveyshuolto, te -palvelut ja erilaiset kuntoutuksen muodot kuten kolmas sektori. Jos sairaus tai vamma aiheuttaa uhan työkyvyttömyydestä, järjestävät kunta, hyvinvointialueet, kolmas sektori, työelämä, työeläkelaitokset ja Kela kuntoutusta työkyvyttömyyden estämiseksi ja työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi. Terveydenhuollon palvelujärjestelmä ja työikäisten toisistaan irrallaan toteutetut palvelut tämän hallituksen esityksen perusteella johtaa edelleenkin työikäisten segmentöityihin palveluihin.

3.3 Onko päihde- ja riippuvuuspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Työelämä sidonnaisuus puuttuu. Vaikka tässä kohdassa on kirjattu hoidon jatkuvuuden turvaaminen, niin tämä ei tule konkretiana esille vaan jää irralliseksi lauseeksi.

3.4 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa opioidilääkkeillä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.5 Onko kiireellistä hoitoa koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 §) ehdotettu lisäys tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Päihteiden väärinkäyttäjii on myös työelämässä. Työelämän tarpeita ei tuoda riittävällä tavalla esille. Hauras kohderyhmä, jossa yhteistyötä työterveyshuollon, kuntouttavien palveluiden, sosiaalihuollon, lastensuojelun jne. kanssa tehdään tiiviisti. Kun työelämä sidonnaisuus katoaa, niin tipahtaa palveluiden välille ja yleensä hoito katkeaa. Riippuen elämänhallinnan tunteesta, ei halua / osaa ohjautua seuraavalle hoitavalle taholle.

3.6 Ovatko terveydenhuollon ja sosiaalipäivystyksen yhteistyötä koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Työelämä sidonnaisuus puuttuu.

3.7 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykologisen tuen pykälän (terveydenhuoltolaki 50 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Työssä tapahtuvat traumaattiset kriisit puuttuvat

3.8 Onko sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymää hoitoa huumausainerikoksissa koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.9 Onko työnohjausta koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Esityksessä nostetaan mielenterveyslakiin työnohjauksen laajentamisesta mielenterveystyötä tekevien lisäksi päihdepalveluihin. Mielenterveystyötä toteutetaan erikoissairaanhoidossa ja perusterveydenhuollossa mukaan lukien työterveyshuolto ja päihdepalveluissa. Riskienarviointi on työnantajan tehtävä (TyöturvallisuusL 738/2002). Työterveyshuolto arvioi työpaikkaselvityksessä työstä, työympäristöstä ja työyhteisöstä aiheutuvien terveysvaarojen ja haittojen, kuormitustekijöiden sekä voimavarojen terveydellistä merkitystä ja merkitystä työkyvyllä sekä suunnittelee yhdessä työnantajan kanssa toimenpiteitä terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi (VnA hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista 708/2013). Mielenterveystyöstä suurin osa toteutetaan erikoissairaanhoidon ulkopuolella, joten myös työnohjaus tulisi laajentaa koskemaan terveyden- ja sosiaalihuollon toimintaa laajemmin. Tämä tulisi kirjoittaa auki työturvallisuuslakiin (738/2002) ja asetukseen hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista (708/2013).

3.10 Onko terveydenhuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Työelämä sidonnaisuus puuttuu

3.11 Puuttuuko terveydenhuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

Ei

Perustelut kyllä vastaukselle:

Työterveyshuolto toimii osana terveydenhuollon palveluverkostoja tuottaen palveluita työelämän tarpeisiin taaten työvoiman saatavuus. Nykyinen esitys on laadittu täsmentämään hyvinvointialueiden järjestäytymistä, mutta siitä puuttuu palveluverkosto vastaamaan kaikkia työikäisiä. (Työ)elämänkaaren aikana sidonnaisuus työelämään vaihtelee riippuen tuen tarpeesta. Nykyisestä esityksestä puuttuu elämän nivelvaiheiden haavoittuvuus ja palveluiden yhteneväisyys työelämäsidonnaisuudesta riippumatta. Lisäksi työnohjauksen määrittäminen mielenterveyslakiin jää irralliseksi, mikäli sitä ei toimeenpanna työterveysyhteistyön prosesseissa. Tämän vuoksi tulee arvioida työturvallisuuslain ja asetuksen hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista ajantasaisuutta. Työterveyslaitos (TTL) katsoo, että työvoiman terveellisyys ja turvallisuus tulee taata käytettävillä olevilla resursseilla hyödyntäen myös työterveyshuoltojen osaamista.

4 Mielenterveyslaki

4.1 Ovatko ohjausta ja valvontaa koskevaan pykälään (mielenterveyslaki 2 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

: Nykyisin omavalvonta on suunnattu yksityisille palveluita tuottaville tahoille. On hienoa saada järjestelmä yhdenvertaiseksi koskemaan kaikki palveluiden tuottamisen muotoja. Omavalvonta on tärkeä dokumentti, jolla ohjataan toimintayksikön palveluiden tuottamista.

4.2 Onko tahdosta riippumattoman hoidon järjestämistä koskevan pykälän (mielenterveyslaki 3 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

4.3 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa koskevan pykälän (mielenterveyslaki 6 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

5 Päihdehuoltolaki

5.1 Onko mielestänne perusteltua, että mahdollisuus määrätä tahdosta riippumattomaan hoitoon väkivalta-perusteella poistettaisiin?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

6 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista

6.1 Ovatko Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 18 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Tämän lisäksi olisi suotavaa, että työpaikkojen kuntouttavaa työtä tuettaisiin enemmän kuin nyt ajankohtaisesti. Työterveyshuollon kela -korvausjärjestelmää tulisi arvioida uudelleen.

7 Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista

7.1 Ovatko ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 2 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

8 Laki Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä

8.1 Ovatko Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain 1 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

9 Huumausainelaki

9.1 Ovatko huumausainelain 4 §:n 2 momenttiin ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

10 Laki Vankiterveydenhuollon yksiköstä

10.1 Onko Vankiterveydenhuollon yksiköstä annettuun lakiin ehdotettu uusi 16 a § perusteltu?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

11 Siviilipalveluslaki

11.1 Ovatko siviilipalveluslain 93 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

12 Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa

12.1 Ovatko henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 35 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

13 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

13.1 Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14 Vaikutusten arviointia, toimeenpanoa ja aikataulua koskevat kysymykset

14.1 Ovatko arviot esityksen kustannusvaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Työelämässä tehtyjä toimia ei ole arvioitu esityksessä lainkaan. Lisäksi jos työnohjaus laajennetaan koskemaan kaikkia toimintayksiköjä, niin vahvasti alakanttiin arvioituja kustannuksia.

14.2 Ovatko arviot lapsivaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.3 Ovatko arviot muista vaikutuksista mielestänne realistiset?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.4 Kommentit koskien ehdotusta lakimuutosten voimaantuloajasta 1.1.2023 ja muutosten toimeenpanoa?:

-

15 Asetusluonnokset

15.1 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi mielenterveysasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.2 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi päihdehuoltoasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

15.3 Kommentit koskien ehdotusta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa?

16 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen

16.1 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

LAUSUNTO, 31.05.2022, STM105:00/2021, VN/23566/2021, kirjaamo.stm@gov.fi

TYÖTERVEYSLAITOKSEN LAUSUNTO KOSKIEN HALLITUKSEN ESITYSTÄ LAEIKSI SOSIAALIHUOLTOLAIN, TERVEYDENHUOLTOLAIN JA ERÄIDEN MUIDEN LAKIEN MUUTTAMISESTA

Työterveyslaitos (TTL) on sosiaali- ja terveysministeriön alainen, itsenäinen julkisoikeudellinen yhteisö. TTL:n visio on ”Hyvinvointia työstä” ja tavoitteena on kehittää työelämää terveelliseksi, turvallisiksi ja mielekkääksi luoden hyvinvointia työpaikoille, yksilöille ja koko yhteiskunnalle. Näin TTL vaikuttaa siihen, että työelämän laatu ja työn tuottavuus paranevat sekä työhön osallistuminen lisääntyy.

Työterveyshuolto toimii työelämässä puolueettomana terveydenhuollon palvelujärjestelmänä edistäen työntekijöiden työn terveellisyyttä ja turvallisuutta. Palvelujärjestelmänä työterveyshuolto asemoituu perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välille tukien niin työyhteisöjä kuin myös yksittäistä työntekijää. Työterveyshuolto on ainoa erikoisala, joka palvelee työelämän tarpeita ja tuntee työelämän eri toimialat ja niiden erityispiirteet. Valtioneuvoston periaatepäätöksen vaatimus työterveyshuolloille on koordinoita työntekijän työkykyä ja työterveyttä (Työterveys 2025 - yhteistyöllä työkykyä ja terveyttä), joka on kirjoitettu auki asetukseen hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista (708/2013) ja työterveyshuoltolakiin (1383/2001)

Työtä voidaan tarkastella kuntouttavana, jolloin työn sosiaalinen pääoma tukee yksittäisen työntekijän psyykkisiä ja sosiaalisia voimavaroja huomioiden jäljelle jäänyt toiminta- ja työkyky. Työelämä tulee nähdä osana mielenhyvinvoinnin tukemista ja päihitteettömyyttä. Tämä vaatii palveluiden koordinoitua eri tahojen välillä saumattomasti siten, ettei yksittäinen työntekijä tipahda eri palvelujärjestelmien väliin, kuten työkäisillä saattaa tapahtua riippuen työelämäsidonnaisuudesta. Tässä kohdassa eri palvelujärjestelminä tarkoitetaan hyvinvointialueiden palvelut mukaan lukien perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoido, työterveyshuolto, te -palvelut ja erilaiset kuntoutuksen muodot kuten kolmas sektori. Jos sairaus tai vamma aiheuttaa uhan työkyvyttömyydestä, järjestävät kunta, hyvinvointialueet, kolmas sektori, työelämä, työeläkelaitokset ja Kela kuntoutusta työkyvyttömyyden estämiseksi ja työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi.

Esityksessä ei ole tuotu työelämää tukevien toimijoiden roolia selkeästi esille nykytilan kuvauksessa, joten tämä puuttuu myös säännöskohtaisesta perustelusta ja itse lainsäädännöstä.

Työterveyshuollon rooli työntekijöiden työssä selviytymisen seurannan ja edistämisen sekä kuntoutukseen ohjaamisessa on asetukseen 708/2013 8§ kirjattu velvollisuus. Työterveyshuolto toimii tässä muun terveydenhuoltojärjestelmän ja työelämän yhdyspinnalla. Toimintamalli laaditaan yhteistoiminnassa työnantajan ja henkilöstön tai heidän edustajiensa kesken ja siitä tiedotetaan koko henkilöstölle yhteistoimintalain (334/2007) mukaisesti. Toimintamalli suositellaan sisällytettäväksi työterveyshuollon toimintasuunnitelmaan ja työsuojelun toimintaohjelmaan työterveyshuoltolain (760/2004) mukaisesti. Sisällön päivittäminen kuuluu työnantajalle.

Esityksessä nostetaan mielenterveyslakiin työnohjauksen laajentamisesta mielenterveystyötä tekevien lisäksi päihdepalveluihin. Mielenterveystyötä toteutetaan erikoissairaanhoidossa ja perusterveydenhuollossa mukaan lukien työterveyshuolto ja päihdepalveluissa. Riskienarviointi on työnantajan tehtävä (TyöturvallisuusL 738/2002). Työterveyshuolto arvioi työpaikkaselvityksessä työstä, työympäristöstä ja työyhteisöstä aiheutuvien terveysvaarojen ja haittojen, kuormitustekijöiden sekä voimavarojen terveydellistä merkitystä ja merkitystä työkyvyllä sekä suunnittelee yhdessä työnantajan kanssa toimenpiteitä terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi (VnA hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista 708/2013). Mielenterveystyöstä suurin osa toteutetaan erikoissairaanhoidon ulkopuolella, joten myös työnohjaus tulisi laajentaa koskemaan terveyden- ja sosiaalihuollon toimintaa laajemmin. Tämä tulisi kirjoittaa auki työturvallisuuslakiin (738/2002) ja asetukseen hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista (708/2013).

Terveydenhuollon palvelujärjestelmä ja työikäisten toisistaan irrallaan toteutetut palvelut tämän hallituksen esityksen perusteella johtaa edelleenkin työikäisten segmentöityihin palveluihin. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että työelämäsidonaisuuden muuttuessa myös hoitosuhde katkeaa. Mielenterveys ja päihdeongelmaisten kohdalla työelämäsidonaisuus saattaa vaihdella riippuen elämänhallinnan tilanteesta. Työikäisten hoitoketjuja tulisi tarkastella yhtenä kokonaisuutena eikä pirstaloituneena terveydenhuollon- ja sosiaalitoimen irrallisina toimina, jolloin pystymme tukemaan työllisten sidonaisuutta työelämään.

Johtopäätökset:

Työterveyshuolto toimii osana terveydenhuollon palveluverkostoja tuottaen palveluita työelämän tarpeisiin taaten työvoiman saatavuus. Nykyinen esitys on laadittu täsmentämään hyvinvointialueiden järjestäytymistä, mutta siitä puuttuu palveluverkosto vastaamaan kaikkia työikäisiä. (Työ)elämänkaaren aikana sidonaisuus työelämään vaihtelee riippuen tuen tarpeesta. Nykyisestä esityksestä puuttuu elämän nivelvaiheiden haavoittuvuus ja palveluiden yhteneväisyys työelämäsidonaisuudesta riippumatta. Lisäksi työnohjauksen määrittelemine mielenterveyslakiin jää irralliseksi, mikäli sitä ei toimeenpanna työterveysyhteistyön prosesseissa. Tämän vuoksi tulee arvioida työturvallisuuslain ja asetuksen hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista ajantasaisuutta. Työterveyslaitos (TTL) katsoo, että työvoiman terveellisyys ja turvallisuus tulee taata käytettävillä olevilla resursseilla hyödyntäen myös työterveyshuoltojen osaamista.

Koivula Antti
Työterveyslaitos

Saarni Leena
Työterveyslaitos - Johtaja Eva Helaskoski, Työterveys